

شیوه نامه انتقال حساب های دولتی و الحاقیه مربوطه (موضوع ماده ۹۴ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران)

با توجه به تکالیف برشمرده طی مفاد ماده (۹۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و بر اساس "دستورالعمل نگاهداری انواع حساب برای وزارت خانه ها، مؤسسات و شرکت های دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی" مصوب شورای پول و اعتبار، مقرر است تمامی حساب های وزارت خانه ها، مؤسسات و شرکت های دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتقل گردند. به موجب ماده (۶) «دستورالعمل» پیش گفت، برنامه زمان بندی، نحوه انجام هماهنگی فی مابین سازمان ها و نهادهای ذی ربط و چگونگی جایگزینی حساب ها مطابق با شیوه نامه ای است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با هماهنگی خزانه داری کل کشور تهیه و به تایید دبیرکل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و خزانه دار کل کشور برسد. لذا به منظور اجرای ماده فوق الذکر و با عنایت به مفاد ماده (۱۲) قانون پولی و بانکی کشور، ماده (۲۲) قانون عملیات بانکی بدون ربا و بند (ج) ماده (۴۶) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، "شیوه نامه انتقال حساب های دولتی به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" به شرح ذیل تأیید گردید:

الف - تعاریف

ماده ۱) در این «شیوه‌نامه» اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح ذیل تعریف می‌گردند:

- ۱-۱) بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- ۱-۲) وزارت: وزارت امور اقتصادی و دارایی
- ۱-۳) خزانه: خزانه‌داری کل کشور
- ۱-۴) دستورالعمل: دستورالعمل نگاهداری انواع حساب برای وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی
- ۱-۵) شیوه‌نامه: شیوه‌نامه انتقال حساب‌های دولتی به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- ۱-۶) بانک: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز «بانک مرکزی» تأسیس شده و تحت نظارت «بانک مرکزی» می‌باشد.
- ۱-۷) مؤسسات عمومی مشمول: براساس تعاریف ارائه شده در مواد ۱ تا ۵ فصل اول قانون مدیریت خدمات کشوری به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های وابسته به آنها اطلاق می‌گردد.
- ۱-۸) سازمان‌های دولتی مشمول: بر اساس تعاریف ارائه شده در مواد ۱ تا ۵ فصل اول قانون مدیریت خدمات کشوری به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی، دستگاه‌های اجرایی (به استثنای «مؤسسات عمومی مشمول») و شرکت‌های دولتی اطلاق می‌گردد.
- ۱-۹) حساب‌های متمرکز خزانه: حساب‌هایی است که به موجب قانون و به منظور تمرکز درآمدها از طرف و به نام «خزانه» در «بانک مرکزی» افتتاح شده و یا می‌شود.
- ۱-۱۰) حساب‌های رابط در آمدی: حساب‌هایی است که به موجب قانون از طرف و به نام «خزانه» به منظور وصول درآمدهای عمومی، اختصاصی، شرکت‌های دولتی و ... نزد «بانک»‌های دارای نمایندگی از «بانک مرکزی» افتتاح شده و یا می‌شود.
- ۱-۱۱) صاحبان امضای مجاز: اشخاصی که به موجب قانون، اجازه برداشت از حساب را داشته باشند.
- ۱-۱۲) سامانه نسیم: سامانه بانکداری متمرکز «بانک مرکزی» که به منظور نگهداری و مدیریت حساب‌های ریالی و ارزی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱۳-۱) حساب‌های پرداخت: حساب‌هایی است که از طریق «خزانه» به نام «سازمان‌های دولتی مشمول» و با حق برداشت «صاحبان امضای مجاز» «سازمان‌های دولتی مشمول» مربوطه نزد «بانک» افتتاح شده و یا می‌شود.

۱۴-۱) برداشت الکترونیک: برداشت از حساب که با استفاده از ابزارهای برداشت مبتنی بر فناوری نوین و مورد تأیید «بانک مرکزی» و بدون صدور چک صورت می‌پذیرد.

۱۵-۱) شناسه واریز: طول رشته عددی ۳۰ کاراکتری که حاوی اطلاعات مورد نیاز «خزانه»، «سازمان‌های دولتی مشمول» و «مؤسسات عمومی مشمول» است.

۱۶-۱) خزانه معین استان: نمایندگی «خزانه» در استان‌های کشور که بر اساس قانون، وظیفه‌ی جمع‌آوری وجوه و تخصیص منابع در سطح استان را بر عهده دارد.

۱۷-۱) امضای الکترونیک: ابزاری سخت‌افزاری است که برای شناسایی و تأیید هویت «صاحبان امضای مجاز» به کار رفته و آن‌ها را قادر می‌سازد با استفاده از آن، «برداشت الکترونیک» انجام دهند.

۱۸-۱) سامانه‌های ملی پرداخت: زیرساخت‌های بین بانکی تسویه و انتقال الکترونیکی وجوه که توسط «بانک مرکزی» راهبری می‌گردند و عمده‌ترین آن‌ها عبارتند از: ساتنا، پایا، شتاب، شاپرک و تابا

ب- فازبندی عملیاتی

ماده ۲) مراحل اجرای «شیوه‌نامه» به شرح ذیل است:

۲-۱) فاز اول: انتقال و ساماندهی «حساب‌های متمرکز خزانه»

۲-۲) فاز دوم: انتقال و ساماندهی «حساب‌های رابط درآمدی»

۲-۳) فاز سوم: انتقال و ساماندهی «حساب‌های پرداخت»

۲-۴) فاز چهارم: انتقال و ساماندهی حساب‌های درآمدی و هزینه‌ای «مؤسسات عمومی مشمول»

ج- فرآیند اجرایی فاز اول

ماده ۳) «بانک مرکزی» و «وزارت» موظف‌اند نسبت به آماده نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز، به ویژه بستر امن ارتباطی فی‌مابین خود و واحدهای ذی‌ربط با رعایت مقررات افشا به منظور استقرار «سامانه نسیم» اقدام نمایند.

ماده ۴) «خزانه» موظف است نسبت به معرفی تمامی «حساب‌های متمرکز خزانه» به «بانک مرکزی» در قالب فرمت مورد توافق اقدام نماید.

ماده ۵) «بانک مرکزی» موظف است به منظور آغاز بهره‌برداری از «سامانه نسیم»، «حساب‌های متمرکز خزانه» را در «سامانه نسیم» تعریف نماید.

ماده ۶) «بانک مرکزی» موظف است پس از شروع بهره‌برداری از «سامانه نسیم»، نسبت به اطلاع‌رسانی مناسب در خصوص تغییر «حساب‌های متمرکز خزانه»؛ به «خزانه»، «بانک‌ها» و مشتریان اقدام نماید.

ماده ۷) «بانک مرکزی» موظف است امکانات سخت افزاری و نرم افزاری لازم به منظور بهره‌برداری از «سامانه نسیم» را با هماهنگی «وزارت» در «خزانه» ایجاد، مستقر و راه‌اندازی نماید.

ماده ۸) «بانک مرکزی» موظف است پس از راه‌اندازی «سامانه نسیم» در «خزانه»، نسبت به ایجاد انبارهای داده و امکانات داده‌کاوی برای ارائه گزارش به «صاحبان امضای مجاز» «خزانه» و سایر دستگاه‌های نظارتی مجاز، با رعایت مصوبات شورای عالی امنیت ملی در خصوص نحوه دسترسی و تبادل اطلاعات «سازمان‌های دولتی مشمول»، اقدام نماید.

ماده ۹) «بانک مرکزی» موظف است پس از راه‌اندازی «سامانه نسیم» در «خزانه»، بسترهای مورد نیاز به منظور امکان «برداشت الکترونیک» از «حساب‌های متمرکز خزانه» توسط «صاحبان امضای مجاز» را فراهم نماید.

ماده ۱۰) «بانک مرکزی» موظف است ترتیبی اتخاذ نماید که به صورت پایلوت در تعدادی از «حساب‌های متمرکز خزانه»، علاوه بر ابزار چک، قابلیت «برداشت الکترونیک» با استفاده از «سامانه نسیم» مهیا شود.

ماده ۱۱) پس از اجرای مفاد ماده (۱۰) و تأیید «خزانه»، «بانک مرکزی» موظف است علاوه بر ابزار چک، قابلیت «برداشت الکترونیک» برای تمامی «حساب‌های متمرکز خزانه» را فراهم نماید.

ماده ۱۲) «بانک مرکزی» موظف است با هماهنگی «خزانه» ترتیبی اتخاذ نماید تا تغییرات «صاحبان امضای مجاز» و «امضای الکترونیک» آنان به نحو مقتضی در «سامانه نسیم» اعمال شود.

ماده ۱۳) «بانک مرکزی» و «خزانه» موظف‌اند نسبت به تعریف و استانداردسازی «شناسه واریز» برای تمامی «حساب‌های متمرکز خزانه» اقدام نمایند.

تبصره ۱) «بانک مرکزی» می‌بایست نسبت به اتخاذ سازوکار لازم برای به کارگیری «شناسه واریز» و سایر ابزارهای در اختیار به منظور تفکیک وجوه واریزی به «حساب‌های متمرکز خزانه» اقدام و از این طریق تعدد «حساب‌های رابط در آمدی» را نیز مرتفع نماید.

تبصره ۲) پس از فراهم شدن امکان واریز وجه با استفاده از «شناسه واریز»، «سازمان‌های دولتی مشمول» مکلف‌اند نسبت به معرفی «حساب‌های متمرکز خزانه» نزد «بانک مرکزی» به مبادی ذی‌ربط اقدام نمایند.

ماده ۱۴) پس از تکمیل «سامانه نسیم» در «خزانه» و تایید خزانه‌دار کل کشور، یکی از «خزانه معین استان»‌های کشور به منظور استقرار «سامانه نسیم» انتخاب و عملیات انتقال حساب‌های «خزانه معین استان» یادشده از «بانک» به «بانک مرکزی» آغاز می‌شود.

ماده ۱۵) پس از اجرای پایلوت طرح در یکی از «خزانه معین استان»‌ها یک کارگاه آموزشی با همکاری «بانک مرکزی» و «خزانه» برگزار شده و کارکنان منتخب «خزانه معین استان»‌ها در زمینه استفاده از «سامانه نسیم»، آموزش خواهند دید.

ماده ۱۶) پس از تایید طرح پایلوت توسط «خزانه»، نمایندگان «خزانه» و «بانک مرکزی» ضمن عزیمت به «خزانه معین استان»‌های کشور نسبت به استقرار «سامانه نسیم» و انتقال حساب‌های «خزانه معین استان»‌ها از «بانک» به «بانک مرکزی» اقدام خواهند نمود.

ماده ۱۷) پس از تکمیل و راه‌اندازی «سامانه نسیم» در «خزانه» و «خزانه معین استان»‌ها و برقراری امکان تبادل اطلاعات فی‌مابین «خزانه» و «بانک مرکزی» و همچنین امکان‌پذیر شدن «برداشت الکترونیک» از «حساب‌های متمرکز خزانه» نزد «بانک مرکزی» و انتقال آن به حساب‌های «سازمان‌های دولتی مشمول» نزد «بانک»‌ها، مراتب می‌بایست به تایید خزانه‌دار کل کشور برسد.

د- فرآیند اجرایی فاز دوم

ماده ۱۸) «بانک مرکزی» موظف است با همکاری «خزانه» نسبت به احصای «حساب‌های رابط درآمدی» خاص که ضرورت دارد علاوه بر «حساب‌های متمرکز خزانه» نزد «بانک مرکزی» افتتاح شود، اقدام نماید.

ماده ۱۹) «بانک مرکزی» موظف است در چارچوب ضوابط نسبت به افتتاح حساب با مجوز «خزانه»، تخصیص «امضای الکترونیک» و ایجاد دسترسی برای «سازمان‌های مشمول» مدنظر به منظور پایش، گزارش‌گیری و «برداشت الکترونیک» از «حساب‌های رابط درآمدی» اقدام نماید.

ماده ۲۰) پس از اجرای مفاد ماده (۱۹) در «سازمان‌های دولتی مشمول» و تأیید «خزانه» مبنی بر پوشش نیازهای اطلاعاتی با سازوکار جدید، «سازمان‌های دولتی مشمول» ذی‌ربط موظف‌اند نسبت به معرفی حساب‌های جدید به ذینفعان به منظور واریز وجوه درآمدی، اقدام نمایند.

ماده ۲۱) «حساب‌های رابط درآمدی» مربوط به هر یک از «حساب‌های متمرکز خزانه» که به منظور جمع‌آوری و گزارش‌گیری وجوه در سطح استان، «بانک» یا «سازمان‌های دولتی مشمول» افتتاح شده‌اند، ضمن رفع موانع قانونی با هماهنگی «خزانه» و «سازمان‌های دولتی مشمول» و دستگاه‌های نظارتی مربوطه بسته شده و واریز به «حساب‌های متمرکز خزانه» و گزارش‌گیری از آن‌ها بر مبنای «شناسه واریز» صورت گیرد.

ه- فرآیند اجرایی فاز سوم

ماده ۲۲) «بانک مرکزی» موظف است در گاهی را به منظور جمع‌آوری اطلاعات حساب‌های «سازمان‌های دولتی مشمول» و «مؤسسات عمومی مشمول» نزد «بانک» ها، راه اندازی نماید.

ماده ۲۳) «بانک» ها ضمن احصای تمامی حساب‌های افتتاح شده برای «سازمان‌های دولتی مشمول» و «مؤسسات عمومی مشمول»، نسبت به درج مشخصات تمامی حساب‌های مربوطه در درگاه موضوع ماده (۲۲) اقدام نمایند.

ماده ۲۴) «بانک مرکزی» موظف است با همکاری «خزانه» نسبت به افتتاح حساب‌های یکی از «سازمان‌های دولتی مشمول» در «بانک مرکزی» به صورت پایلوت اقدام نماید.

ماده ۲۵) «خزانه» با درخواست سازمان پایلوت نسبت به اعطای مجوز افتتاح حساب‌های مورد تأیید خود نزد «بانک مرکزی» و معرفی «صاحبان امضای مجاز» اقدام نماید.

ماده ۲۶) «بانک مرکزی» در چارچوب ضوابط نسبت به افتتاح حساب، تخصیص «امضای الکترونیک» و ایجاد دسترسی «صاحبان امضای مجاز» سازمان پایلوت به «سامانه نسیم» به منظور پایش، گزارش‌گیری و «برداشت الکترونیک» از حساب‌های مزبور اقدام نماید.

ماده ۲۷) سازمان پایلوت موظف است موجودی حساب‌های قبلی خود را حداکثر تا مدت یک ماه از طریق «سامانه‌های ملی پرداخت» به حساب‌های متناظر مفتوحه نزد «بانک مرکزی» منتقل نماید. رسوب هرگونه وجه سازمان پایلوت نزد «بانک» پس از انقضای تاریخ یادشده ممنوع بوده و مطابق مقررات رفتار خواهد شد.

تبصره ۱) سازمان پایلوت موظف است بلافاصله پس از حصول اطمینان از انتقال موجودی، از طریق «خزانه» نسبت به بستن حساب‌های خود نزد «بانک» اقدام نماید.

تبصره ۲) «بانک» موظف است پس از انتقال وجوه به حساب‌ها نزد «بانک مرکزی»، ضمن اطلاع‌رسانی به مشتریان، از پذیرفتن هرگونه وجه به حساب‌های قبلی خود خودداری نموده و وجوه را دریافت و با هماهنگی سازمان پایلوت به حساب‌های متناظر نزد «بانک مرکزی» انتقال دهد.

تبصره ۳) «بانک مرکزی» پس از افتتاح هر دسته از حساب‌ها، اطلاعات حساب‌های سازمان پایلوت را که از درگاه موضوع ماده (۲۲) استخراج نموده، در اختیار حوزه نظارتی «بانک مرکزی» قرار خواهد داد تا آن حوزه، انسداد حساب‌های مزبور را از «بانک» پیگیری نماید.

ماده ۲۸) مواد (۲۲) الی (۲۷) برای سایر «سازمان‌های دولتی مشمول» تکرار می‌گردد.

ماده ۲۹) «بانک»ها مکلف‌اند نسبت به پذیرش دستورپرداخت به مقصد «حساب‌های متمرکز خزانه» نزد «بانک مرکزی» از طریق «سامانه‌های ملی پرداخت» - حسب درخواست مشتری - اقدام نمایند. ورود اطلاعات مربوط به «شناسه واریز» توسط «بانک»ها بر اساس الگویی که «بانک مرکزی» اعلام می‌کند، الزامی است.

ماده ۳۰) نحوه تعامل «بانک مرکزی» با «بانک»ها در خصوص اخذ کارمزد بابت جمع‌آوری و تمرکز وجوه دولتی در حساب‌های مفتوحه نزد «بانک مرکزی»، بر اساس بخشنامه‌های صادره «بانک مرکزی» خواهد بود.

ماده ۳۱) «بانک مرکزی» موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از امضای «شیوه‌نامه»، شرایط فنی و نحوه برگشت از حساب و «برداشت الکترونیک» را با رعایت مقررات، تهیه و به «سازمان‌های دولتی مشمول» ابلاغ نماید. پس از اجرای فاز چهارم «شیوه‌نامه»، این موضوع به «مؤسسات عمومی مشمول» نیز ابلاغ خواهد شد.

و- فرآیند اجرایی فاز چهارم

ماده ۳۲) حساب‌های درآمدی «مؤسسات عمومی مشمول» با استفاده از بسترهای ایجادشده و امکانات موضوع فازهای اول تا سوم، با هماهنگی «مؤسسات عمومی مشمول» به «بانک مرکزی» منتقل شوند.

ماده ۳۳) حساب‌های هزینه‌ای «مؤسسات عمومی مشمول» با استفاده از بسترهای ایجادشده و امکانات موضوع فازهای اول تا سوم، با هماهنگی «مؤسسات عمومی مشمول» به «بانک مرکزی» منتقل شوند.

ماده ۳۴) «مؤسسات عمومی مشمول» و «بانک»ها موظف‌اند در انتقال حساب‌های موضوع مواد (۳۲) و (۳۳) با «بانک مرکزی» در چارچوب بخشنامه‌های صادره همکاری نمایند.

ماده ۳۵) رسوب هر گونه وجه مربوط به «مؤسسات عمومی مشمول» نزد «بانک»ها پس از افتتاح حساب‌های متناظر در «بانک مرکزی» ممنوع بوده و مطابق مقررات رفتار خواهد شد.

ز) الزامات و ملاحظات

ماده ۳۶) «بانک مرکزی» موظف است با رعایت ماده ۲۳۱ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه، به گونه‌ای اقدام نماید تا ضمن ایجاد امنیت برای اطلاعات «حساب‌های متمرکز خزانه» و اخذ تأییدیه از افتا، خللی در نقل و انتقال وجوه «سازمان‌های دولتی مشمول» و وصول و ایصال درآمدهای دولتی ایجاد نشود.

ماده ۳۷) «بانک مرکزی» با هماهنگی «خزانه»، «سازمان‌های دولتی مشمول» و «مؤسسات عمومی مشمول» نسبت به تأمین امکانات و تجهیزات لازم برای اتصال «صاحبان امضای مجاز» به «سامانه نسیم» متناسب با فازبندی عملیاتی «شیوه‌نامه»، از جمله بستر انتقال اطلاعات، راه‌اندازی مرکز RA «امضای الکترونیک» و ... اقدام نماید.

ماده ۳۸) «بانک مرکزی» و «وزارت» موظف‌اند نسبت به ایجاد زیرساخت‌ها و سازوکار لازم به منظور تسریع و تدقیق فرآیند افتتاح و انتقال حساب‌های «سازمان‌های دولتی مشمول» اقدام نمایند.

ماده ۳۹) تعریف «شناسه واریز» افتتاح حساب‌های موضوع این «شیوه‌نامه» می‌بایست با رعایت الزامات مصوبه شماره ۱۴۷۴۴۴/۱۰۰ هیات محترم وزیران مورخ ۱۳۷۸/۰۶/۱۰ صورت پذیرد.

ماده ۴۰) «بانک مرکزی» موظف است مفاد این «شیوه‌نامه» را پس از تصویب در کمیته ۳ نفره^۱ موضوع بند ۷ «دستورالعمل» جهت اجرا به «سازمان‌های دولتی مشمول»، «مؤسسات عمومی مشمول» و «بانک»‌ها ابلاغ نماید.

ماده ۴۱) «بانک مرکزی» و «خزانه» موظف‌اند نسبت به پیاده‌سازی کامل «شیوه‌نامه» حداکثر تا مورخ ۹۳/۴/۲۱ برابر جدول زمان‌بندی پیوست، اقدام و گزارش پیشرفت را به صورت مرتب در سامانه کنترل پروژه ثبت نمایند.

«شیوه‌نامه» در یک مقدمه، هفت بخش و (۴۱) ماده در تاریخ ۹۲/۱۱/۸ به تأیید دبیر کل «بانک مرکزی» و خزانه‌دار کل کشور رسید.

^۱ - کمیته‌ای با مسؤلیت خزانه‌دار کل کشور و عضویت رئیس کمیته پولی و بانکی «بانک مرکزی» و معاون امور بانک و بیمه «وزارت»

الحاقیه شیوه نامه انتقال حساب های دولتی (موضوع ماده ۹۴ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران)

بر اساس الحاقیه ی «شیوه نامه» ی مصوب ۹۲/۱۱/۸، مقرر شد فازبندی های عملیاتی موضوع ماده (۲) «شیوه نامه» در دو مرحله ی متوالی به شرح ذیل در مدت زمان دو سال و نیم صورت پذیرد:

مرحله اول: اتمام کلیه ی فرآیندهای مرتبط با «خزانه»، اعم از عملیات دریافت و پرداخت و پایش تمامی حساب های تمرکز درآمد، به گونه ای که با توجه به رویکرد طرح حساب واحد «خزانه»، کاربری «سامانه نسیم» به صورت کامل برای تمام مراودات بانکی «خزانه» عملیاتی شود.

مرحله دوم: انجام تمام فرآیندهای مربوط به «حساب های پرداخت» «سازمان های دولتی مشمول» و همچنین ایجاد بستر لازم برای انتقال فرایندهای دریافت و پرداخت «مؤسسات عمومی مشمول» به «بانک مرکزی»

این الحاقیه جایگزین ماده ۴۱ «شیوه نامه» شده و «بانک مرکزی» و «وزارت» موظف اند بر اساس ماده ۴۰ «شیوه نامه» آن را به «سازمان های دولتی مشمول»، «مؤسسات عمومی مشمول» و «بانک» ها ابلاغ نمایند.